

MEZINÁRODNÍ VZTAHY V OBLASTI RYBOLOVU

Evropská unie (EU) hraje klíčovou úlohu, pokud jde o mezinárodní spolupráci v oblasti rybolovu. Vnější rozměr společné rybářské politiky (SRP) poskytuje rámec pro činnosti plavidel EU provozujících rybolov mimo vody Unie. Tento rámec je základem pro zapojení EU do mnohostranných dohod o rybolovu na volném moři v rámci regionálních organizací pro řízení rybolovu a do dvoustranných dohod o rybolovu se třetími zeměmi týkajících se rybolovu v jejich vodách.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 38 až 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). EU má výlučnou pravomoc v oblasti zachování mořských zdrojů, což zahrnuje závazky vyplývající z mezinárodních subjektů, jichž je EU smluvní stranou, jakož i v oblasti řízení dvoustranných dohod o rybolovu. Opatření přijatá regionálními organizacemi pro řízení rybolovu jsou do práva EU provedena řádným legislativním postupem. Mezinárodní dohody o rybolovu ratifikuje Rada poté, co obdrží souhlas Parlamentu (čl. 218 odst. 6 písm. a) SFEU).

SOUVISLOSTI

Dvoustranné a vícestranné dohody v oblasti rybolovu se staly nutností poté, co byly v polovině sedmdesátých let zřízeny výlučné ekonomické zóny. V roce 1982 přijala Organizace spojených národů Úmluvu o mořském právu (UNCLOS), jež vstoupila v platnost v roce 1994. Lze ji považovat za ústavu pro oceány, která uznává práva pobřežních států na kontrolu rybolovu ve svých přilehlých vodách. Ačkoli tyto výlučné ekonomické zóny pokrývají pouze 35 % z celkové rozlohy moří, zahrnují 90 % světových populací ryb. Úmluva UNCLOS se nevztahuje pouze na tyto výlučné ekonomické zóny, ale i na volné moře. Podporuje země v tom, aby vzájemně spolupracovaly v úsilí o ochranu a řízení živých mořských zdrojů na volném moři cestou vytváření regionálních organizací pro řízení rybolovu. V důsledku toho musely země s rybářskými loďstvy ve vzdálených vodách uzavřít mezinárodní dohody či jiná ujednání, aby získaly přístup k rybolovným zdrojům ve výlučných ekonomických zónách třetích zemí nebo na volném moři spravovaném regionální organizací pro řízení rybolovu. Avšak až v roce 2013 byl do společné rybářské politiky (SRP) začleněn vnější rozměr rybolovu jakožto jeden z pilířů politiky EU v oblasti rybolovu, když bylo přijato [nařízení \(EU\) č. 1380/2013](#). Reforma společné rybářské politiky v roce 2013 představovala průlom, když upřednostnila zásady udržitelného

a odpovědného rybolovu před předchozími cíli, jimiž bylo zachovat přítomnost loďstva Unie ve vnějších vodách a zajistit dodávky na trh.

Rybolov mimo vody Unie představuje významnou část odvětví rybolovu EU a zajišťuje více než 20 % celkových úlovků EU. Kromě toho má EU jakožto největší světový trh s mořskými plody klíčovou úlohu při podpoře lepší správy rybolovu a rozvoji politik řízení rybolovu ve spolupráci se svými partnery po celém světě.

CÍLE

Vnější rozměr SRP vytváří právní rámec pro činnost evropských rybářských plavidel mimo vody EU a je strukturován na základě řady cílů konkrétně definovaných v základním nařízení o SRP (článek 28). V souladu s těmito cíli EU bude:

- aktivně podporovat rozvoj vědeckých poznatků a poradenství a přispívat k němu,
- zdokonalovat politickou soudržnost iniciativ Unie, zejména s ohledem na činnosti v oblasti životního prostředí, obchodu a rozvoje, a posilovat důslednost opatření přijatých v rámci rozvojové spolupráce a vědeckotechnické a hospodářské spolupráce,
- přispívat k udržitelným rybolovným činnostem, které jsou hospodářsky životaschopné, a podporovat zaměstnanost v rámci Unie,
- zajišťovat, aby rybolovné činnosti Unie mimo unijní vody byly založeny na stejných zásadách a normách, jaké existují v platných právních předpisech Unie v oblasti společné rybářské politiky, a podporovat rovné podmínky pro hospodářské subjekty Unie vůči jiným hospodářským subjektům třetích zemí,
- na všech mezinárodních fórech prosazovat a podporovat opatření potřebná k vymýcení nezákonného, nehlášeného a neregulovaného (NNN) rybolovu,
- podporovat vznik a posilování kontrolních výborů regionálních organizací pro řízení rybolovu, pravidelné nezávislé kontroly plnění a příslušná nápravná opatření, včetně účinných a odrazujících sankcí, které je třeba provádět transparentním a nediskriminačním způsobem.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Dvoustranné dohody o rybolovu

1. Dohody o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu

Dohody o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu EU uzavírá s řadou třetích zemí za účelem získání přístupu do výlučné ekonomické zóny dané země. Tyto dohody by měly být vzájemně prospěšné pro EU a dotčenou třetí zemi. EU proto výměnou za rybolovná práva poskytuje svým partnerům v oblasti udržitelného rybolovu finanční příspěvky, které zahrnují platby za přístupová práva a na odvětvovou podporu. Finanční kompenzace v rámci těchto dohod má v těchto třetích zemích přispívat k rozvoji kvalitního rámce správy. Jejich cílem je zajistit zejména účinné shromažďování údajů a kontrolu rybolovu. Cílem odvětvové podpory EU je rozvíjet vědecké a výzkumné instituce partnerských zemí a přispívat k iniciativám v oblasti budování kapacit

pro sledování, kontrolu a dohled, jakož i k rozvoji udržitelnějších rybářských politik v dotyčných státech.

Každá dohoda o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu stanoví právní rámec pro přístup plavidel EU k rybolovným zdrojům a související prováděcí protokol stanoví dostupná rybolovná práva a určuje finanční příspěvek EU. Všechny protokoly nyní obsahují doložku o dodržování demokratických zásad a lidských práv. Existují dva druhy dohod o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu: „dohody o lovu tuňáků“, které umožňují lov vysoce stěhovavých rybích populací, jako je tuňák a příbuzné druhy, a „smíšené dohody“, které poskytují přístup k široké škále populací ryb. V současné době je v platnosti 13 dohod o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu: deset „dohod o lovu tuňáků“, s Kapverdami, Pobřežím slonoviny, Gabonem, Cookovými ostrovy, Mauriciem, Madagaskarem, Svatým Tomášem a Princovým ostrovem, Senegalem, Seychelami a Gambií, a čtyři „smíšené dohody“, s Grónskem, Guineou-Bissau, Marokem a Mauritánií. Další sedm dohod o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu, které jsou označovány jako „spící“ dohody, nemá platný protokol: jedná se o „dohody o lovu tuňáků“ s Rovníkovou Guineou, Kiribati, Libérií, Mikronésií, Marokem, Mosambikem a Šalamounovými ostrovy. V důsledku toho pak plavidla EU v teritoriálních vodách těchto zemí nemohou lovit.

Rozpočet vyčleněný na dohody v oblasti rybolovu vzrostl z 5 milionů EUR v roce 1981 na bezmála 300 milionů EUR v roce 1997 (téměř 30 % zdrojů vyčleněných na odvětví rybolovu). V roce 2020 bylo na dohody o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu přiděleno 142,6 milionu EUR, což představuje 12 % rozpočtu SRP. Nejdůležitější dohodou, pokud jde o finanční kompenzace a přístupová práva, je v současnosti dohoda s Mauritánií s rozpočtovým přidělem EU ve výši 60,80 milionu EUR ročně.

2. Severské dohody

Severské dohody se týkají sdílených populací v Severním moři a severovýchodním Atlantiku a zahrnují výměnu rybolovných práv mezi EU a sousedními zeměmi (Spojené království, Norsko, Faerské ostrovy a Island).

Spojené království a EU uzavřely [dohodu o obchodu a spolupráci](#), jež platí od 1. ledna 2021. Spolupráce v rámci této dohody o obchodu a spolupráci zahrnuje rovněž rybolov (Díl pátý: Rybolov). Obě strany vykonávají práva pobřežního státu za účelem průzkumu, využívání, zachování a řízení živých mořských zdrojů v jejich vodách. V rámci dohody o obchodu a spolupráci a během přechodného období do 30. června 2026 se obě strany dohodly, že plavidlům druhé strany umožní plný přístup do svých vod k lovu populací určených v dohodě a nepodléhajících kvótám ve svých výlučných ekonomických zónách (12–200 námořních mil).

EU uzavřela tři dohody o rybolovu s Norskem: dvoustrannou dohodu týkající se Severního moře a Atlantského oceánu, třístrannou dohodu zahrnující Dánsko, Švédsko a Norsko pro oblast Skagerrak a Kattegat a ujednání o sousedství umožňující švédským plavidlům přístup do norských vod v Severním moři. Dohoda s Islandem je „spící“ dohodou, neboť od roku 2008 nebyla uzavřena žádná dvoustranná ujednání o rybolovu.

Kromě toho je prostřednictvím dohod mezi pobřežními státy řízeno několik specifických populací (makrela obecná, atlantsko-skandinávský sled obecný a treska modravá).

B. Regionální organizace pro řízení rybolovu

Regionální organizace pro řízení rybolovu (RFMO) jsou mezinárodní organizace složené ze zemí, které mají rybolovné zájmy na volném moři. EU je aktivním hráčem v řadě regionálních organizací pro řízení rybolovu, kde prosazuje opatření na zachování a řízení živých zdrojů a poskytuje finanční podporu na výzkum a další podpůrná opatření. Cílem těchto dohod je posílit regionální spolupráci v zájmu zachování a udržitelného využívání rybolovných zdrojů na volném moři i tažných populací ryb. Jejich dalším důležitým cílem je odrazovat od rybolovu NNN (3.3.3). Regionální organizace pro řízení rybolovu jsou různého charakteru; některé byly zřízeny v rámci Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO), jiné nezávisle; některé spravují biologické zdroje v určitém teritoriu, zatímco jiné se zaměřují na populaci určitého druhu ryb nebo skupinu populací; Regionální organizace pro řízení rybolovu jsou rovněž aktivní při stanovování opatření v oblasti kontroly a sledování rybolovných činností, jako je zřízení systému společné kontroly v rámci Komise pro rybolov v severovýchodním Atlantiku, Organizace pro rybolov v severozápadním Atlantiku a Komise pro zachování živých mořských zdrojů v Antarktidě.

EU se v současnosti angažuje v pěti regionálních organizacích pro řízení rybolovu tuňáka a 13 jiných regionálních organizacích pro řízení rybolovu. Je rovněž zapojena do dvou regionálních organizací pro řízení rybolovu, které mají ryze poradní úlohu – Komise pro rybolov ve středozápadním Atlantiku a Výbor pro rybolov ve středovýchodním Atlantiku.

C. Správa rybolovu na mezinárodní úrovni

Mezinárodní úmluvy mají vytvořit právní rámec pro moře a oceány a prosazovat jejich mírové využívání, spravedlivé a účinné využívání jejich zdrojů, zachování živých zdrojů a ochranu a zachování mořského prostředí.

EU a její členské státy jsou smluvními stranami úmluvy UNCLOS a rovněž spolupracovaly na vývoji jiných nástrojů pro další provádění udržitelného rybolovu. Důležitým krokem ke společné mezinárodní správě v oblasti rybolovu byla úmluva OSN o rybích populacích (UNFSA). Byla vytvořena v roce 1995 jakožto prováděcí dohoda v rámci úmluvy UNCLOS a v roce 2001 vstoupila v platnost. Tato úmluva usiluje o zajištění dlouhodobého zachování a udržitelného využívání tažných a vysoce stěhovavých rybích populací. Dne 4. března 2023 byla uzavřena nová prováděcí dohoda v rámci úmluvy UNCLOS, která se zabývá biologickou rozmanitostí mimo vnitrostátní jurisdikci. Má podobu přelomové smlouvy o volném moři, jejímž cílem je chránit oceány, řešit zhoršování životního prostředí, bojovat proti změně klimatu a předcházet ztrátě biologické rozmanitosti. Nová smlouva umožní zřízení rozsáhlých chráněných mořských oblastí na volném moři a stanoví povinnost posoudit dopad hospodářských činností na biologickou rozmanitost na volném moři.

EU je rovněž spolupracujícím partnerem FAO. V rámci FAO byla přijata dohoda o dodržování opatření na zachování a řízení z roku 1993, jakož i kodex chování pro odpovědný rybolov z roku 1995. V posledních letech vypracovává FAO mezinárodní

akční plány s cílem řešit významné nedostatky v oblasti mezinárodní ochrany oceánů, zejména pokud jde o boj proti nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu, akční plán pro řešení náhodných úlovků mořských ptáků při rybolovu na dlouhou lovnou šňůru a zachování a řízení populací žraloků.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Jako smluvní strana regionálních organizací pro řízení rybolovu musí Evropská unie provést závazná opatření pro ochranu a řízení přijatá těmito organizacemi do práva EU, aby se poté stala použitelnými na rybářská pravidla plující pod vlajkou členských států. Tato opatření jsou provedena řádným legislativním postupem.

Pro schválení mezinárodních dohod v oblasti rybolovu je vyžadován souhlas Parlamentu. Mimoto musí být Parlament okamžitě a plně informován o veškerých rozhodnutích týkajících se dočasného uplatňování nebo pozastavení těchto dohod. Evropský parlament opakovaně zdůraznil, že mezinárodní dohody v odvětví rybolovu mají značný význam pro zásobování Unie rybolovnými produkty, pro regiony EU nejvíce závislé na rybolovu a pro zaměstnanost v tomto odvětví. Kromě toho se zaměřoval na problematiku souladu těchto dohod s ostatními vnějšími politikami EU (životního prostředí a rozvojové spolupráce). Parlament podpořil snahu o odstranění pravidel plavících se pod tzv. výhodnými vlajkami a rovněž odsoudil stále častější uzavírání soukromých dohod mimo kontrolu orgánů EU.

Dne 12. dubna 2016 přijal Evropský parlament [usnesení](#) o společných pravidlech pro uplatňování vnějšího rozměru společné rybářské politiky, včetně dohod o rybolovu. Usnesení poukázalo na to, že je důležité zajistit konzistentnost mezi rybářskou politikou, politikou v oblasti životního prostředí a obchodní politikou a rozvojovou spoluprací a že dohody o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu by měly zajišťovat plnou sledovatelnost produktů mořského rybolovu.

Dne 16. března 2017 přijal Parlament [usnesení](#) k integrované politice Evropské unie pro Arktidu, v němž podpořil vytvoření sítě chráněných oblastí v Arktidě a ochranu mezinárodní mořské oblasti kolem severního pólu mimo výlučné ekonomické zóny pobřežních států.

Dne 12. února 2019 přijal Parlament [usnesení](#), v němž vyjádřil svůj souhlas s rozhodnutím Rady o uzavření Dohody jménem Evropské unie o prevenci neregulovaného rybolovu na volném moři ve střední části Severního ledového oceánu.

Dne 5. dubna 2022 přijal Parlament [usnesení](#) o budoucnosti rybolovu v Lamanšském průlivu, Severním moři, Irském moři a Atlantském oceánu s ohledem na vystoupení Spojeného království z EU. Usnesení poukázalo na dopad brexitu na odvětví rybolovu EU a zároveň zdůraznilo, že vztah mezi EU a Spojeným královstvím musí být pilířem správy rybolovu v severovýchodním Atlantiku a udržitelného řízení populací sdíleného se třetími zeměmi.

Irina Popescu
10/2023

